Osmislio sam likove koji, koliko god bili smiješni, imaju i jednu ozbiljnu, realnu stranu pa su razumljivi čitateljima kojima je jasno da je sve skupa satira i blago ismijavanje, ali da je istodobno uporište svega u našoj svakodnevici. Satira u smislu osvještavanja o političkoj situaciji, domaćoj i svjetskoj, uvijek je, po mom sudu, dobra i potrebna, smatra Želimir Periš

O autoru

Želimir Periš se pedeset godina igra, dvadeset i pet godina programira, a dvanaest i pol godina piše knjige. Prije romana o Danici objavio je mnoge knjige, no »gvb« je bio osobito plemenit prema posljednje tri: slikovnica »Dan kad se ugasio ekran« dobila je nagradu Ptičica Grigora Viteza i nagradu Ovca u kutiji za najbolju slikovnicu godine po izboru dječjeg žirija. Roman »Mladenka kostonoga« dobio je tportalovu nagradu za najbolji roman godine, Kočićevo pero za visoka dostignuća u suvremenoj književnosti, te Best Foreign Novel Prize festivala Les Imaginales u Épinalu, po izboru odraslog žirija. Zbirka priča »Gracija od čempresa« dobila je nagradu »Štefica Cvek« za pobunjeno i feminističko pisanje, a priča iz zbirke nagradu Lapis Histriae za najbolju priču. Ostale sreće i slučajnosti popisao je na web-stranici: zelimirperis.com.



MATE KOMINA

Objavljene knjige

romana koji govori o malim, običnim ljudima koji ne utječu na zbivanja na svjetskoj razini i u stvarnosti ne mogu ništa. Ali zato mogu u romanu, u komediji. U mom romanu i mojoj komediji! Dakle, nastavak slijedi i već radim na tom drugom dijelu, a čisto radi čitatelja moram kazati da sam roman počeo pisati u Staroj Sušici za vrijeme trajanja CeKaPeoveg Festivala i Ljetne škole pisanja. Okolina i ozračje bili su idealni! Uživao sam.

Čitatelju ne treba puno da shvati kako je riječ o satiri, odnosno humorističnom romanu kroz koji se uz totalno otkvačene likove i suludi montipajtonovski sadržaj (višednevni simpozij o stihovima nastalim na temelju »prijevoda« vibracija ogromne bušilice) ismijava stanje u Hrvatskoj, pa i u svijetu. Kako i zašto ste se odlučili za takav pristup?

- Dakle, želio sam uživati u pisanju, odnosno zadržati onaj veseli i opušteno humoristični duh iz spomenute kratke priče koja je zametak ovog romana. A pisati komediju u i o Hrvatskoj gotovo je nemoguće bez satire, odnosno bez svojevrsnog ismijavanja moći. Istodobno, odgojen sam na Feralu, Monty Pythonu i crnom humoru pa mi je takav pristup prirodan. No, nisam želio biti pregrub, nisam želio pljuvati i stvoriti od likova karikature. Zato sam osmislio likove koji, koliko god bili smiješni, imaju i jednu ozbiljnu, realnu stranu pa su razumljivi čitateljima kojima je jasno da je sve skupa satira i blago ismijavanje, ali da je istodobno uporište svega u našoj svakodnevici. Satira u smislu osvještavanja o političkoj situaciji, domaćoj i svjetskoj, uvijek je, po mom sudu, dobra i potrebna.

Satira

Zašto je, po vašem sudu, satirični i humoristični roman relativno rijedak u Hrvatskoj?

- Imamo odličnih autora kao što su Ante Tomić i Ivica Ivanišević. Zašto ih nema više, teško mi je reći. Iz osobnog iskustva mogu priznati kako sam se malo bojao krenuti u ovaj oblik romana, baš zato jer malo ljudi u Hrvatskoj piše takvu vrstu proze. Jer, znate kako ispada kad u društvu loše ispričate vic. Zato sam pazio, trudio se i baš me zanima kakva će biti reakcija. Žao mi je što se veći broj književnika u Hrvatskoj ne bavi satirom.

Pišem stalno

Koliko vam je trebalo da zgotovite roman i što sada nakon što se pojavio?

- Kad je pisanje zabavno, to ide brzo. Za razliku od »Mladenke kostonoge« koju sam stvarao nekoliko godina, »gvb« sam napisao za nekoliko mjeseci. Pišem stalno, laptop je stalno uz mene i ja zaista koristim svaki trenutak da nešto napišem. Bez toga ne mogu. Kad je o budućnosti riječ, prije svega se nadam da će knjiga biti dobro prihvaćena i da će mi to dati nove motive za stvaranje drugog dijela. Kad će to biti, teško mi je u ovom trenutku reći. Trenutačno radim na nastavku, ali mislim da prije 2028. godine neće biti objavljen.

Marinko KRMPOTIĆ

Osvrt na knjigu u izdanju Frakture, Zagreb, 2026.

KNJIGA LUDOG NASLOVA I ISTO TAKVOG PODNASLOVA

Budući da su u hrvatskoj književnosti satira i humor, posebno ako je riječ o romanu, relativno rijetki, novi roman Želimira Periša, knjiga nazvana »gvb«, sigurno će privući pažnju, tim više što je njezin autor izazvao svojim prethodnim romanom »Mladenka kostonoga« (2020.) veliku pažnju i publike i kritike. Periševa prepoznatljiva razbarušena i razigrana kreativnost, koja ne poštuje ničije i nikakve zakone i odredbe, i ovog je puta iznimno uočljiva pa će svi koji su voljeli njegov stil zasigurno biti oduševljeni i njegovim novim djelom koje je istodobno i uron i otklon od suvremene stvarnosti, pri čemu Periš kroz komične montipajtonovske zaplete uspješno ismijava i kritizira ne samo suvremenu stvarnost, već i razne ljudske negativnosti.

Sam pojam »gvb« ne znači ništa i istodobno znači – sve. Naime, ta je novotvorenica posljedica trenutka očaja talijanistice Danice koja u jednom trenutku totalne zasićenosti svojim dosadnim i zatupljujućim poslom spušta čelo na tipkovnicu računala i tako nastaje nova riječ »gvb« koja se njoj, kojoj je jezik struka, čini tako divnom, moćnom, originalnom... Nema veze što ništa ne znači! Bitno je da njoj nešto znači! Bitno da je stvoreno nešto novo - zaključuje Danica.

Elementi društvenog romana

U tom otkvačenom stilu naslova je i sve ostalo u ovom tri stotine stranica opsežnom romanu (namjerno pišemo ne brojkom, već slovima jer Periš nije stranice označio brojkama, već slovima) na čijem početku upoznajemo spomenutu magistru talijanistike koja radi u nekoj državnoj instituciji i ostaje zatečena kad se njezin monotoni i spori posao prekida pozivom šefice koja od nje traži da postane dio velikog međunarodnog desetodnevnog stručnog skupa, svojevrsne istraživačke ekspedicije, koja će biti održana u Maloj Uvali, mjestašcu njezinog djetinjstva. Danica tu za nju rijetku čast ne dobiva slučajno. Naime, nedavna istraživanja japanskih stručnjaka dovela su do zapanjujućeg otkrića. Konkretno, prilikom bušenja dna najdublje podmorske brazde dogodile su se vibracije čiji je prijevod ukazao da su vibracije ustvari stihovi iz zbirke pjesama koju je pred četrdesetak godina na hrvatskom jeziku napisala gospođa Emilija, Daničina tetka. I zato Danica mora na more kako bi na simpoziju koji okuplja tridesetak svjetski značajnih stručnjaka raznih vrsta (geolozi, seizmolozi, lingvisti, stručnjaci za književnost...) pomogla u kontaktu sa svojom voljenom tetom koja već ima koju godinicu, ali i dalje živi u Maloj Uvali te i dalje voli Danicu.

Naravno, Danica želi pomoći, tim više što je u hotelu Zalazak u kojem su svi sudionici smješteni,

Utom moru smijeha, ironije i blagog cinizma lako se može iščitati i niz ismijanih pojava tipičnih za današnje društvo – tupilo i besmisao birokracije, težnja za medijskim senzacionalizmom pod svaku cijenu, pokvarenost političara...

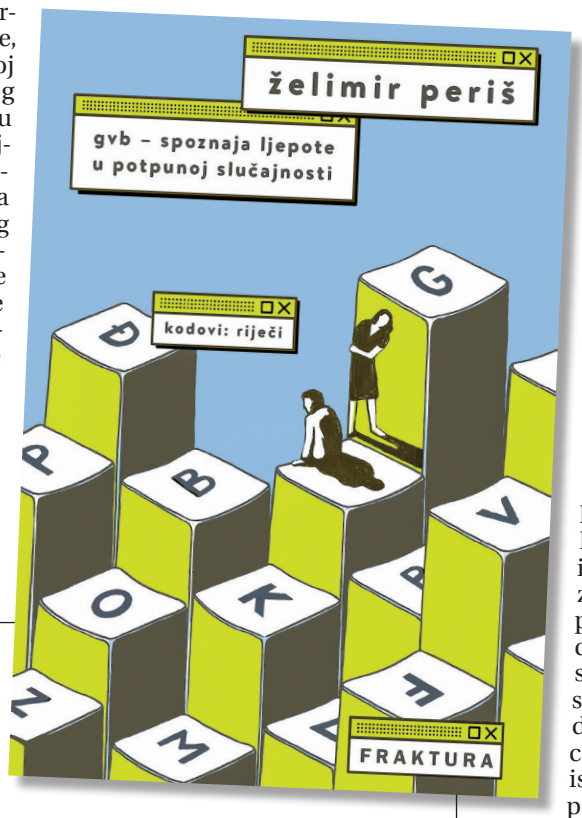

pronašla baš dobru ekipu s kojom joj je zadovoljstvo družiti se. Štoviše, među njima je i 33-godišnji Špiro u kojeg se dvije godine starija Dana zaljubi kao tinejdžerica i eto ti odjednom roman o neobičnom i pomalo misterioznom otkriću postaje ljubavni roman! A kad mediji saznaju za tu čudnu priču i nazovu je Božja poruka, eto ti odmah na licu mjesta i političara predvođenih premijerkom pa se sve skupa nadograđuje i elementima društvenog, štoviše društveno-kritičkog romana.

I, pogađate, radnje je toliko da je ovih 300 stranica premalo pa autor na kraju najavljuje skori izlazak druge knjige. Zvat će se »Brojevi« i bit će, ustvari, dio romanesknog serijala »Kodovi«.

Antijunaci

Naravno, ovaj karikaturalno vodviljski zaplet tu je samo stoga da bi Periš razbacivao svoje likove kamo god želi i pružao im brojne mogućnosti da, trijezni, pijani ili napušeni, progovaraju o svemu i svačemu, od općih do osobnih tema, od politike i pokvarenosti političara pa do osobne žudnje za ljubavlju i srećom. I koliko god teme bile ozbiljne, kao i zaključci koji se nameću, Periš sve to slaže i iznosi kroz niz ludorija koje moraju izazvati barem mali osmijeh na licu baš svakog čitatelja. Jer, zaplet je totalno lud (do stihova se došlo »prijevodom« vibracija!), a likovi su još luđi, tim više što dolaze iz svih dijelova svijeta pa je tako »gvb« prava mala zbirka najrazličitijih jezika, često i napisanih i izrečenih netočno što samo dodatno uveseljava čitatelja.

No, lud je već i naslov (»gvb«), kao i podnaslov (»spoznaja ljepote u potpunoj slučajnosti«) romana, luda su imena likova: Špiro je Spiridon Gilijaković. Imamo i Tonku Cvrčak, Helenu Eloizu te Suko Amane koja je, ustvari, suo amante ili njegova ljubavnica, lude su neke od rasprava koje likovi vode, a brojni su i primjeri stvaranja novih riječi, otkvačenih pojašnjenja postojećih te krivo izgovorenih i napisanih u odnosu na pravopis. Komična je i posveta (mamama i tetkama), a u tom moru smijeha, ironije i blagog cinizma lako se može iščitati i niz ismijanih pojava tipičnih za današnje društvo – tupilo i besmisao birokracije, težnja za medijskim senzacionalizmom pod svaku cijenu, besmislenost dobro i predobro financiranih raznih projekata i istraživanja, pokvarenost političara, sluganski odnos znanstvene zajednice prema političarima, negativna snaga medija koji stvaraju senzaciju od nečega što ne postoji...

Periševi raskokodakani antijunaci čitatelju postaju vrlo brzo dragi, bliski i simpatični pa je s njima i uz njih lako ploviti ovom knjigom punom humora, satire, čak i groteske. Često razmišljajući o jeziku i riječima općenito, Danica se u nekoliko navrata pita zar riječi baš moraju imati značenje i ne bi li mogle postojati i bez njega. No, dobro je da riječi imaju značenja jer bez toga ne bi bilo ni ovog romana. A to bi bilo šteta.

Marinko KRMPOTIĆ

Kruno Lokotar o knjizi

»Splet okolnosti uplest će tjeskobnu talijanisticu Danicu u internacionalni znanstveni kružok sastavljen od geologa, seizmologa, ali i stručnjaka za poeziju. Za potencijalno revolucionarno otkriće koje se skriva duboko u Zemljinoj kori zainteresirani su i najveći igrači, visoka politika i velika moć, pa će Danicu dovesti pred ultimativni izbor u kojem će morati odlučiti je li joj vlastita sreća važnija od sudbine svijeta, dok oko nje raste kaos. Velika književnost pomiče granice i čini svijet većim i komotnijim, a kako to izgleda, možete vidjeti već iz naslova novog romana Želimira Periša, »gvb – spoznaja ljepote u potpunoj slučajnosti«, koji signalizira lingvistički ludizam, a podnaslov urnebesnu zabavu, bizarnost i prikrivenu satiru. Autor će se unutar teksta romana igrati riječima, gramatikom i idejama, a usput dubinski otvoriti teme slučaja i determiniranosti, slijepe znanosti i jalove akademije, galopirajućeg aktualiteta, otuđene globalne politike i najveće od svih tema: ljubavi. »Gvb« je komedija koja govori o apokalipsi, ljubavi i sutijelivanju, roman čiji će vam kraj biti nedočekljiv«, napisao je Lokotar.